

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРОГРАМА І РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАВО»

(для студентів 1 курсу денної форми навчання
напряму підготовки 6.030601 – «Менеджмент»)

Програма і робоча програма навчальної дисципліни «Право» (для студентів 1 курсу денної форми навчання напряму підготовки 6.030601 – «Менеджмент») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Т. А. Коляда, Т. А. Курмаз. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 26 с.

Укладачі: Т. А. Коляда, Т. А. Курмаз

Рецензент: канд. юрид. наук, доцент О. В. Харитонов

Рекомендовано кафедрою правового забезпечення господарської діяльності, протокол №1 від 08.09.2011 року

© Т. А. Коляда, Т. А. Курмаз, ХНАМГ, 2012

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
1.1. Мета, предмет і місце дисципліни.....	5
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни.....	6
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги.....	6
1.4. Рекомендована основна навчальна література.....	7
1.5 Анотація програми навчальної дисципліни.....	8
2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	9
2.1 Кваліфікаційні вимоги до студентів.....	9
2.2 Тематичний план навчальної дисципліни.....	10
2.3 Зміст навчальної дисципліни за змістовими модулями та темами....	10
2.4 План лекційного курсу.....	17
2.5 Самостійна робота студентів.....	18
2.6 Контрольні запитання для самоперевірки.....	19
2.7 Засоби контролю та структура залікового кредиту.....	24
2.8 Рекомендована література.....	25

ВСТУП

Успішний розвиток нашої держави неможливий без активної і свідомої участі у громадському, політичному житті більшості громадян, молоді, студентства. Але конструктивною, позитивною така участь може бути лише в тому разі, коли громадяни володіють певним обсягом знань з теорії існування та діяльності держави, її устрою, чинного законодавства.

Проблема правового виховання, ознайомлення з чинним законодавством набула великої актуальності. Однією з важливих ланок цього процесу є вивчення дисципліни „Право”.

Мета і завдання дисципліни „Право” – надати студентам основи знань з теорії держави і права, ознайомити їх з конституційним ладом нашої країни й чинним законодавством, допомогти знаходити рішення, що відповідають його вимогам.

Предметом дисципліни є вивчення основних точок зору сучасної юридичної думки про виникнення держави і права, поняття системи права та її внутрішньої організації, характеристики джерел права як зовнішньої форми його вираження, визначення місця та ролі права в урегулюванні різноманітних суспільних відносин.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних та семінарських занять. Для успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни необхідною складовою є самостійна робота студентів з літературою і нормативно-правовою базою.

Важливе завдання дисципліни – навчити студентів застосовувати юридичні знання для аналізу різноманітних ситуацій. Формування таких навичок сприятиме використанню знань з різних галузей права – адміністративного, господарського, фінансового, цивільного, трудового, сімейного, кримінального тощо.

Заключним етапом вивчення предмета “Право» у повному обсязі є залік, мета якого полягає у перевірці знань та вмінь, набутих студентами.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальну дисципліну «Право» віднесено до групи нормативних дисциплін напряму підготовки бакалавра спеціальності 6.030601 – «Менеджмент» денної форми навчання.

Програму навчальної дисципліни розроблено відповідно до:

ГСВОУ Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування» напряму підготовки 030601 «Менеджмент» 2009 року;

Програми нормативних навчальних дисциплін підготовки бакалавра галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування» напряму підготовки 030601 «Менеджмент» 2010 року;

СВО ХНАМГ Навчальний план підготовки бакалавра галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування» напряму підготовки 030601 «Менеджмент» 2011 року.

1.1 Мета, предмет та результати вивчення дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни - підготовка спеціалістів управлінського профілю, що працюватимуть в умовах побудови правової держави та ринкової економіки. У професійному плані вивчення дисципліни спрямовано на правове регулювання у сфері виробничих відносин. Майбутній фахівець повинен опанувати необхідний мінімум правових знань як передумови успішної виробничої діяльності.

Завданням вивчення дисципліни є формування у студента: знань про основоположні відомості з теорії держави і права, основи цивільного, трудового, сімейного, адміністративного та кримінального права; вмінь орієнтуватися в чинному законодавстві, аналізувати зміст нормативних актів, застосовувати теоретичні знання та принципи нормативних актів у практичному житті; навичок щодо роботи з нормативно-правовими актами, правильного користування юридичною термінологією, правильного застосування правових норм у виробничо-службовій діяльності.

Результатом вивчення дисципліни слід вважати отримання студентами комплексу знань з теорії держави і права, основ цивільного, сімейного, трудового, адміністративного та кримінального права України та здобуття навичок практичного застосування цих знань.

Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Дисципліни, що передують вивченню даної дисципліни	Дисципліни, вивчення яких спирається на дану дисципліну
Вихідна	Адміністративне право Господарське право Трудове право Інтелектуальна власність

1.2 Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль 1 **ПРАВО**

3 / 108

Змістові модулі (ЗМ):

ЗМ 1.1. Основи теорії держави і права

1. Основи теорії держави.
2. Загальне поняття права.
3. Норми права.
4. Джерела права.
5. Система права.
6. Реалізації права.
7. Поняття законності і правопорядку. Правопорушення та юридична відповідальність.

ЗМ 1.2. Основи цивільного, сімейного та трудового права.

1. Поняття цивільного права та цивільно-правових відносин.
2. Суб'єкти цивільного права.
3. Цивільно-правові угоди (правочини). Представництво в цивільному праві.
4. Зобов'язальне право.
5. Основи сімейного права України.
6. Характеристика трудових правовідносин.
7. Припинення трудових правовідносин.
8. Правове регулювання робочого часу і часу відпочинку.
9. Трудова дисципліна, дисциплінарна та матеріальна відповідальність.
10. Правове регулювання трудових спорів.

ЗМ 1.3. Основи адміністративного та кримінального права.

1. Адміністративна відповідальність та інші заходи адміністративного примусу.
2. Загальне поняття кримінального права та кримінальної відповідальності.

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння та знання	Сфери діяльності	Функції діяльності у виробничій сфері
1	2	3
Репродуктивний рівень: Застосовувати знання у сфері виробничої або соціальної діяльності	Виробнича, Соціально-виробнича	Організаційна, управлінська
Алгоритмічний рівень: Здійснювати законодавче забезпечення планування, проводити аналіз документів галузі і конкретного підприємства щодо їх відповідності положенням норм права.	Виробнича, Соціально-виробнича	Організаційна, управлінська

1	2	3
Евристичний рівень: Враховувати правові засади при здійсненні професійної діяльності, приймати оптимальні економіко-правові рішення.	Виробнича, Соціально-виробнича	Організаційна, управлінська

1.4 Рекомендована основна навчальна література

1. Правознавство: Підручник/ За заг. ред. В.В. Копейчикова. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 752с.
2. Правознавство: Навчальний посібник/ За заг. ред. П.Д. Пилипенка. – Львів: „Новий Світ”, 2003. – 592с.
3. Основи правознавства України: Навчальний посібник/ Ківалов С.В., Музиченко П.П., Крестовська Н.М., Крижанівський А.Ф. – Харків: „Одісей”, 2005. – 368с.
4. Основи правознавства : Навчальний посібник/ За ред. В.В. Комарова. – Харків: Нац. юрид. акад. України, 2005.- 304с.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України//Відомості Верховної Ради України.-1996.-№30.-Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України//Відомості Верховної Ради України.- 2003.- №№40-44, Ст. 356.
3. Сімейний кодекс України//Відомості Верховної Ради.-2002.-№ 21-22.-Ст. 135.
4. Кодекс законів про працю// Відомості Верховної Ради. - 1971.-№ 50.-Ст. 375.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення// Відомості Верховної Ради. - 1984.-№ 51.-Ст. 1122.
6. Кримінальний кодекс України//Відомості Верховної Ради.-2001.-№25-26.-Ст. 131.
7. Закон України «Про відпустки» від 15.11.1996 р.// Відомості Верховної Ради.-1997.-N 2.-Ст. 4.
8. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 р.// Відомості Верховної Ради .-1992.- N 49.- Ст.668.
9. Закон України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» від 03.03.1998 р. //Відомості Верховної Ради.-1998.-N 34.-Ст.227.

1.5 Анотація програми навчальної дисципліни

право

Мета вивчення: підготовка спеціалістів управлінського профілю, що працюватимуть в умовах побудови правової держави та ринкової економіки. У професійному плані вивчення дисципліни спрямовано на правове регулювання у сфері виробничих відносин. Майбутній фахівець повинен опанувати необхідний мінімум правових знань як передумови успішної виробничої діяльності.

Предмет дисципліни: сукупність знань з теорії держави і права, основ цивільного, сімейного, трудового, адміністративного та кримінального права України

Змістові модулі: основи теорії держави і права. Основи цивільного та сімейного права. Основи трудового права. Основи адміністративного та кримінального права.

ПРАВО

Мета вивчення: підготовка фахівців управлінського профілю, що працюватимуть в умовах побудова правової держави та ринкової економіки. У професійному плані вивчення дисципліни спрямовано на правове регулювання у сфері виробничих відносин. Майбутній фахівець повинен опанувати необхідний мінімум правових знань як передумови успішної виробничої діяльності.

Предмет дисципліни: сукупність знань з теорії держави и права, основ цивільного, сімейного, трудового, адміністративного та кримінального права України

Змістові модулі: основи теорії держави и права. Основи цивільного та сімейного права. Основи трудового права. Основи адміністративного та кримінального права.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Структура робочої програми навчальної дисципліни «Право» наведена в таблиці:

Характеристика дисципліни: підготовка бакалаврів	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних до ECTS -3 у тому числі: модулів-1; змістових модулів -3; самостійна робота – 54 годин.	Напрямок підготовки 6.030601 – «Менеджмент» Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Нормативна Рік підготовки: 1. Семестр: 1.
Кількість годин: усього -108 годин; за змістовими модулями: ЗМ 1.1. –54 годин; ЗМ 1.2. – 36 годин. ЗМ 1.3. – 18 годин.		Лекції: кількість годин -18. Практичні заняття: Кількість годин-36. Самостійна робота: кількість годин - 54.
Кількість тижнів викладання дисципліни: 18.		Вид контролю: залік.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять. Особливе значення в процесі вивчення і закріплення знань відіграє самостійна робота студентів.

Зазначені види занять розроблені у відповідності до положень Болонської декларації.

2.1. Кваліфікаційні вимоги до студентів

«Інтелектуальна власність» є нормативною навчальною дисципліною.

Навчальна дисципліна є вихідною.

В результаті вивчення дисципліни студенту необхідно

- знати:

- основоположні відомості з теорії держави і права;
- основи цивільного, трудового, сімейного права;
- основи адміністративного та кримінального права.

- вміти:

- орієнтуватися в чинному законодавстві;
- аналізувати зміст нормативних актів;
- застосовувати теоретичні знання та принципи нормативних актів у практичному житті;

- здобути навички щодо роботи з нормативно-правовими актами, правильного користування юридичною термінологією, правильного застосування правових норм у виробничо-службовій діяльності.

Розподіл обсягу навчальної роботи студента денної форми навчання

Спеціальність, спеціалізація (шифр, аббревіатура)	Всього, кредит / годин	Семестр(и)	Години								Екзамен (семестр)	Залік (семестр)
			Аудиторні	У тому числі			Самостійна робота	У тому числі				
				Лекції	Практик, семінари	Лабораторні		Контр. роб.	КП/КР	РГР		
6.030601 МГКТС	3/108	1	54	18	36	-	54	-	-	-	-	1
6.030601 МОМГ	3/108	1	54	18	36	-	54	-	-	-	-	1
6.030601 ЛОГІС	3/108	1	54	18	36	-	54	-	-	-	-	1

2.2. Тематичний план навчальної дисципліни

При вивченні дисципліни «Право» студент має ознайомитись з програмою дисципліни, з її структурою, змістом і змістом кожного змістового модуля, формами і методами навчання, з усіма видами і методами контролю знань, методикою їх оцінювання.

Тематичний план Навчальної дисципліни складається з одного модуля, який логічно пов'язує два змістових модуля, кожен з яких у свою чергу, об'єднує в собі відносно окремий самостійний блок дисципліни, що логічно пов'язує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом і взаємозв'язками.

Навчальний процес здійснюється в таких формах: лекційні заняття, практичні заняття, індивідуальна науково-дослідна робота в формі виконання реферативних повідомлень, вирішення практичних завдань, самостійна робота студентів, контрольні заходи.

2.3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Назва теми	Перелік питань
Модуль 1. Право	
3.М.1.1.Основи теорії держави і права	
Тема 1. Основи теорії держави	1.Основні теорії походження держави і права. 2. Поняття й ознаки держави. 3. Поняття функцій держави. Внутрішні і зовнішні функції держави. 4. Класифікація держав за їхньою ознакою (форми правління, державного устрою, політичні режими). 5. Державний механізм. 6. Державний апарат. 7. Правова держава: поняття та її ознаки, шляхи формування правової держави в Україні.
Тема 2. Загальне поняття права	1. Основні значення терміна «право». 2. Право у загальносоціальному розумінні.

Назва теми	Перелік питань
	<p>3. Право як об'єктивна категорія, його поняття та співвідношення з іншими основними видами соціальних норм.</p> <p>4. Основні ознаки, властивості, характерні риси права.</p> <p>5. Зв'язок права і держави.</p> <p>6. Взаємодія правових техніко-технологічних норм у сфері торговельно-економічної діяльності.</p>
Тема 3. Норми права	<p>1. Поняття та основні ознаки, що характеризують норми права.</p> <p>2. Структура правової норми: гіпотеза, диспозиція, санкція.</p> <p>3. Співвідношення структури норм права та структурних частин нормативного акта.</p> <p>4. Класифікація норм права та їхніх елементів.</p>
Тема 4. Джерела права	<p>1. Поняття джерела права, його різні значення.</p> <p>2. Система джерел (форм) права.</p> <p>3. Нормативні акти як джерела права та їхня система.</p> <p>4. Закон як основне джерело права у правовій державі, підзаконні нормативні акти.</p> <p>5. Межі дії нормативних актів.</p> <p>6. Дія нормативного акта у часі, порядок набрання чинності актом, зворотна сила закону.</p> <p>7. Дія нормативного акта у просторі, екстериторіальність.</p> <p>8. Дія нормативного акта за колом осіб, імунітет та його різновиди.</p> <p>9. Систематизація законодавства: поняття, форми.</p>
Тема 5. Система права	<p>1. Поняття системи права.</p> <p>2. Поняття галузі права.</p> <p>3. Предмет, метод та юридичний режим регулювання як класифікаційні підстави галузевої систематизації правових норм.</p> <p>4. Основні галузі права та загальна характеристика їхнього змісту та джерел.</p> <p>5. Система права та система законодавства, комплексні галузі права.</p> <p>6. Підгалузі права та правові інститути.</p> <p>7. Правотворення як процес самоорганізації права.</p>
Тема 6. Реалізації права	<p>1. Поняття, форми та способи реалізації норм права.</p> <p>2. Взаємозв'язок норми права та правовідносин.</p> <p>3. Поняття та структура (елементи) правовідносин: учасники, їхні суб'єктивні</p>

Назва теми	Перелік питань
	<p>права та обов'язки , об'єкт правовідносин. 4.Юридичні факти. 5.Застосування права як форма його реалізації. 6.Стадії процесу застосування норм права. 7.Поняття тлумачення норм права. 8.Види і способи тлумачення права.</p>
<p>Тема 7. Поняття законності і правопорядку. Правопорушення та юридична відповідальність.</p>	<p>1.Поняття законності, правопорядку, суспільного порядку та дисципліни. 2.Гарантії законності. 3.Правова культура: зв'язок із загальною культурою. 4.Види правової культури. 5.Правомірна поведінка і правопорушення. 6.Правопорушення як підстави юридичної відповідальності. 7.Склад правопорушення, зміст його елементів. 8.Види правопорушень. 9.Загальне поняття юридичної відповідальності. 10.Мета і принципи юридичної відповідальності. 11.Основні види юридичної відповідальності.</p>
<p>ЗМ 1.2. Основи цивільного, сімейного права та трудового права</p>	
<p>Тема 1. Поняття цивільного права та цивільно-правових відносин.</p>	<p>1.Поняття цивільного права. 2.Цивільно-правові відносини: майнові відносини, особисті немайнові відносини. 3.Метод цивільно-правового регулювання. 4.Об'єкти цивільно-правових відносин. 5.Джерела та система цивільного права. 6.Відносини власності: поняття та зміст права власності. 7.Види форм власності.</p>
<p>Тема 2. Суб'єкти цивільного права.</p>	<p>1. Суб'єкти цивільного права. 2.Громадяни(фізичні особи), їхні основні юридичні властивості як суб'єктів цивільно-правових відносин. 3.Поняття та зміст цивільно-правової правоздатності і дієздатності громадян: повна, неповна, часткова. 4.Обмеження дієздатності. 5.Визнання громадянина недієздатним. 6.Спеціальна правосуб'єктність юридичних осіб. 7.Органи юридичних осіб. 8.Порядок виникнення, реорганізації та ліквідації юридичних осіб.</p>
<p>Тема 3. Цивільно-правові угоди (правочини). Представництво в цивільному праві.</p>	<p>1.Поняття та кваліфікація(види)угод. 2.Умови дійсності цивільно-правових угод. 3.Форма угод: усна та письмова, їхні</p>

Назва теми	Перелік питань
	<p>різновиди.</p> <p>4.Правові аспекти додержання відповідної форми угоди.</p> <p>5.Визнання угоди недійсною та правові наслідки виконання недійсної угоди.</p> <p>6.Реституція та варіанти вирішення питання про її застосування.</p> <p>7.Застосування реституції до конкретних випадків порушення умов дійсності угод.</p> <p>8.Види недійсних угод.</p> <p>9.Поняття представництва.</p> <p>10.Сфера та межі дії представництва(представника).</p> <p>11.Підстави, за яких виникають повноваження з представництва.</p> <p>12.Доручення.</p> <p>13.Форма і строк доручення.</p> <p>14.Передоручення.</p> <p>15.Припинення доручення.</p> <p>16.Наслідки скасування доручення.</p>
Тема 4. Зобов'язальне право.	<p>1.Поняття цивільно-правового зобов'язання.</p> <p>2. Суб'єкт, предмет та підстави виникнення зобов'язань.</p> <p>3.Цивільно-правовий договір як підстава виникнення зобов'язань.</p> <p>4.Види зобов'язань (договорів).</p> <p>5.Процес (порядок) укладання договору.</p> <p>6.Загальні умови виконання зобов'язань.</p> <p>7.Способи забезпечення виконання зобов'язань: неустойка, застава, порука,завдаток,гарантія.</p> <p>8.Припинення зобов'язань,способи припинення зобов'язань.</p> <p>9.Поняття,підстави та умови відповідальності за порушення зобов'язань.</p> <p>10.Види цивільно-правової відповідальності.</p>
Тема 5. Основи сімейного права України.	<p>1.Загальна характеристика сімейного права як галузі права.</p> <p>2.Джерела, система та завдання сімейного права України.</p> <p>3.Порядок і умови укладання шлюбу.</p> <p>4.Особисті та майнові права і обов'язки подружжя.</p> <p>5.Припинення шлюбу.</p> <p>6.Недійсність шлюбу.</p> <p>7.Загальні положення.</p> <p>8.Особисті права та обов'язки батьків і дітей.</p> <p>9.Права батьків і дітей на майно.</p> <p>10.Аліментні обов'язки батьків і дітей та інших членів сім'ї і родичів.</p> <p>11.Усиновлення (удочеріння).</p>

Назва теми	Перелік питань
<p>Тема 6. Характеристика трудових правовідносин.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.Поняття трудового права та трудових правовідносин. 2.Характеристика суспільних відносин, що формують предмет трудового права України. 3.Особливості методу трудового права України. 4.Джерела трудового права. 5.Колективний договір як джерело та інститут трудового права: поняття, зміст та порядок укладання. 6.Поняття та умови трудового договору і порядок їхнього встановлення. 7.Порядок укладення трудового договору; документи, необхідні для прийому на роботу. 8.Форма трудового договору. 9.Види трудових договорів; контракт як різновид трудового договору. 10.Види (типологія) змін трудових правовідносин. 11.Умови, за якими визначається характер змін трудового договору. 12.Переведення працівника на іншу роботу. 13.Переміщення працівника на інше робоче місце. 14.Продовження роботи в нових істотно змінених умовах.
<p>Тема 7. Припинення трудових правовідносин.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.Поняття та класифікація підстав припинення трудового договору. 2.Загальні підстави припинення трудового договору. 3.Розірвання трудового договору з ініціативи працівника. 4.Розірвання трудового договору з ініціативи власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу. 5.Розірвання трудового договору з ініціативи органів, що не є стороною договору. 6.Порядок звільнення.
<p>Тема 8. Правове регулювання робочого часу і часу відпочинку.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.Поняття робочого часу. 2.Робочий день. 3.Види робочого часу. 4.Скорочений робочий час, неповний робочий час. 5.Режим та облік робочого часу. 6.Види режиму робочого часу. 7.Види робочого тижня. 8.Робота за змінами. 9.Графік змінності. 10.Ненормований робочий день. 11.Робота в нічний час. 12.Надурочні роботи.

Назва теми	Перелік питань
	<ul style="list-style-type: none"> 13.Поняття та види часу відпочинку. 14.Щоденний та щотижневий відпочинок. 15.Святкові і неробочі дні. 16.Відпустки: поняття та їх види. 17.Щорічні відпустки. 18.Інші види відпусток.
<p>Тема 9. Трудова дисципліна, дисциплінарна та матеріальна відповідальність.</p>	<ul style="list-style-type: none"> 1.Поняття та зміст трудової дисципліни. 2.Трудова дисципліна, внутрішній трудовий розпорядок як особлива частина правопорядку. 3.Нормативні акти, що регулюють внутрішній трудовий розпорядок і трудову дисципліну. 4.Основні обов'язки працівників. 5.Стимулювання за трудовим правом. 6.Заходи заохочення. 7.Інші заходи стимулювання, переваги та пільги. 8.Заохочення за особливі трудові заслуги. 9.Дисциплінарна відповідальність. 10.Система заходів впливу, що застосовується до порушників трудової дисципліни. 11.Підстави дисциплінарної відповідальності. 12.Дисциплінарний проступок. 13.Кваліфікація дисциплінарних проступків. 14.Дисциплінарні стягнення. 15.Порядок накладання дисциплінарних стягнень. 16.Поняття підстави і умови матеріальної відповідальності працівників за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації. 17.Відміна матеріальної відповідальності від майнової цивільно-правової відповідальності. 18.Види матеріальної відповідальності та особливості їх застосування. 19.Порядок визначення розміру шкоди і покриття шкоди, заподіяної працівником.
<p>Тема 10. Правове регулювання трудових спорів.</p>	<ul style="list-style-type: none"> 1.Трудові спори: поняття та класифікація. 2.Комісії по трудових спорах: їхня організація та компетенція. 3.Порядок розгляду трудових спорів у комісіях по трудових спорах. 4.Порядок прийняття, оскарження та виконання рішення комісії по трудових спорах. 5.Розгляд трудових спорів у суді. 6.Справи, що підлягають безпосередньому розгляду в суді. 7.Рішення органів по розгляду трудових спорів про поновлення працівників на роботі та розв'язанні інших, пов'язаних з ним питань.

Назва теми	Перелік питань
	8.Колективні трудові спори та порядок їхнього вирішення.
ЗМ 1.3. Основи адміністративного та кримінального права	
Тема 1. Адміністративна відповідальність та інші заходи адміністративного примусу.	<ol style="list-style-type: none"> 1.Державне управління(здійснення виконавчої влади) як державно-правова категорія та його місце в системі соціального управління. 2.Поняття адміністративно-правових відносин та адміністративного права. 3.Адміністративний примус у системі методів державного управління. 4.Адміністративно-деліктне право як підгалузь адміністративного права. 5.Адміністративна відповідальність як вид юридичної відповідальності. 6.Підстави адміністративної відповідальності. 7.Характеристика адміністративного правопорушення. 8.Види адміністративних стягнень та їхній зміст. 9.Система адміністративних правопорушень. 10.Органи,що розглядають справи про адміністративні правопорушення. 11.Адміністративні правопорушення в системі торгівлі і громадського харчування. 12.Поняття, підстави і умови правомірності безпосереднього адміністративного примусу. 13.Система та види заходів безпосереднього адміністративного примусу.
Тема 2. Загальне поняття кримінального права та кримінальної відповідальності.	<ol style="list-style-type: none"> 1.Поняття і структура кримінального права. 2.Підстави кримінальної відповідальності. 3.Поняття злочину, характеристика складу злочину як його юридичного вираження. 4.Об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона злочину. 5.Обставини, що виключають суспільну небезпеку і протиправність діяння (необхідна оборона, крайня необхідність). 6.Стадії розвитку умисного злочину. 7.Співучасть у злочині. 8.Покарання, його мета. 9.Види покарань. 10.Обставини, що пом'якшують відповідальність. 11.Обставини, що обтяжують відповідальність. 12.Особлива частина кримінального права. 13.Класифікація злочинів.

**Розподіл часу за модулями і змістовими модулями
та форми навчальної роботи студента денної форми навчання**

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього, кредит/годин	Форми навчальної роботи			
		Лекц.	Сем., пр.	Лаб.	СРС
Модуль 1	3/108	18	36	-	54
<i>ЗМ 1.1. Основи теорії держави і права.</i>	1,5/54	10	18	-	26
<i>ЗМ 1.2. Основи цивільного, сімейного та трудового права.</i>	1/36	6	12	-	18
<i>ЗМ 1.3 Основи адміністративного та кримінального права.</i>	0,5/18	2	6	-	10

2.4. План лекційного курсу

Зміст	Кількість годин (шифр, абревіатура)
	6.030601 МГКТС, МОМГ, ЛОГІС
ЗМ 1.1. Основи теорії держави та права	10
1. Основи теорії держави	2
2. Загальне поняття права.	2
3. Норми права.	1
4. Джерела права	1
5. Система права	1
6. Реалізації права.	1
7. Поняття законності і правопорядку. Правопорушення та юридична відповідальність.	2
ЗМ 1.2. Основи цивільного, сімейного права та трудового права	6
1. Поняття цивільного права та цивільно-правових відносин.	0,5
2. Суб'єкти цивільного права.	0,5
3. Цивільно-правові угоди (правочини). Представництво в цивільному праві.	0,5
4. Зобов'язальне право.	0,5
5. Основи сімейного права України.	1
6. Характеристика трудових правовідносин.	0,5
7. Припинення трудових правовідносин.	0,5
8. Правове регулювання робочого часу і часу відпочинку.	0,5
9. Трудова дисципліна, дисциплінарна та матеріальна відповідальність.	1
10. Правове регулювання трудових спорів.	0,5
ЗМ 1.3. Основи адміністративного та кримінального права	2
1. Адміністративна відповідальність та інші заходи адміністративного примусу	1
2. Загальне поняття кримінального права та кримінальної відповідальності.	1
РАЗОМ	18

2.4.1 План практичних занять

Зміст	Кількість годин (шифр, аббревіатура)
	6.030601 МГКТС, МОМГ,ЛОГІС
ЗМ 1.1. Основи теорії держави та права	18
1. Основи теорії держави	3
2. Загальне поняття права.	3
3. Норми права.	2
4. Джерела права	3
5. Система права	2
6. Реалізації права.	2
7. Поняття законності і правопорядку. Правопорушення та юридична відповідальність.	3
ЗМ 1.2. Основи цивільного, сімейного права та трудового права	12
1. Поняття цивільного права та цивільно-правових відносин.	1
2. Суб'єкти цивільного права.	1
3. Цивільно-правові угоди(правочини). Представництво в цивільному праві.	1
4. Зобов'язальне право.	1
5. Основи сімейного права України.	2
6. Характеристика трудових правовідносин.	1
7. Припинення трудових правовідносин.	2
8. Правове регулювання робочого часу і часу відпочинку.	1
9. Трудова дисципліна, дисциплінарна та матеріальна відповідальність.	1
10. Правове регулювання трудових спорів.	1
ЗМ 1.3. Основи адміністративного та кримінального права	6
1. Адміністративна відповідальність та інші заходи адміністративного примусу	3
2. Загальне поняття кримінального права та кримінальної відповідальності.	3
РАЗОМ	36

2.5. Самостійна навчальна робота студента

Форми самостійної роботи (за змістовими модулями)	Год.	Форма звіту
1	2	3
ЗМ 1.1. Основи теорії держави та права	26	
1. Огляд основної та додаткової літератури	7	Конспект
2. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	6	Відповіді у зошиті
3. Підготовка рефератів	7	Текст і презентація реферату
4. Підготовка до поточного тестування	6	Відповіді у зошиті
ЗМ 1.2. Основи цивільного, сімейного права та трудового права	18	
1. Огляд основної та додаткової літератури	5	Конспект
2. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	24	Відповіді у зошиті

1	2	3
3.Підготовка рефератів	5	Текст і презентація реферату
4.Підготовка до поточного тестування	4	Відповіді у зошиті
ЗМ 1.3. Основи адміністративного та кримінального права	10	
1.Огляд основної та додаткової літератури	3	Конспект
2.Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	2	Відповіді у зошиті
3.Підготовка рефератів	3	Текст і презентація реферату
4.Підготовка до поточного тестування	2	Відповіді у зошиті
РАЗОМ	54	

2.6 Контрольні запитання для самоперевірки:

1. Основні теорії походження держави і права.
2. Поняття й ознаки держави.
3. Поняття функцій держави. Внутрішні і зовнішні функції держави.
4. Класифікація держав за їхньою ознакою (форми правління, державного устрою, політичні режими).
5. Державний механізм.
6. Державний апарат.
7. Правова держава: поняття та її ознаки, шляхи формування правової держави в Україні.
8. Основні значення терміна «право».
9. Право у загальносоціальному розумінні.
10. Право як об'єктивна категорія, його поняття та співвідношення з іншими основними видами соціальних норм.
11. Основні ознаки, властивості, характерні риси права.
12. Зв'язок права і держави.
13. Взаємодія правових техніко-технологічних норм у сфері торговельно-економічної діяльності.
14. Поняття та основні ознаки, що характеризують норми права.
15. Структура правової норми: гіпотеза, диспозиція, санкція.
16. Співвідношення структури норм права та структурних частин нормативного акта.
17. Класифікація норм права та їхніх елементів.
18. Поняття джерела права, його різні значення.
19. Система джерел (форм) права.
20. Нормативні акти як джерела права та їхня система.

21. Закон як основне джерело права у правовій державі, підзаконні нормативні акти.
22. Межі дії нормативних актів.
23. Дія нормативного акта у часі, порядок набрання чинності актом, зворотна сила закону.
24. Дія нормативного акта у просторі, екстериторіальність.
25. Дія нормативного акта за колом осіб, імунітет та його різновиди.
26. Систематизація законодавства: поняття, форми.
27. Поняття системи права.
28. Поняття галузі права.
29. Предмет, метод та юридичний режим регулювання як класифікаційні підстави галузевої систематизації правових норм.
30. Основні галузі права та загальна характеристика їхнього змісту та джерел.
31. Система права та система законодавства, комплексні галузі права.
32. Підгалузі права та правові інститути.
33. Правотворення як процес самоорганізації права.
34. Поняття, форми та способи реалізації норм права.

35. Взаємозв'язок норми права та правовідносин.
36. Поняття та структура (елементи) правовідносин: учасники, їхні суб'єктивні права та обов'язки, об'єкт правовідносин.
37. Юридичні факти.
38. Застосування права як форма його реалізації.
39. Стадії процесу застосування норм права.
40. Поняття тлумачення норм права.
41. Види і способи тлумачення права.
42. Поняття законності, правопорядку, суспільного порядку та дисципліни.
43. Гарантії законності.
44. Правова культура: зв'язок із загальною культурою.
45. Види правової культури.
46. Правомірна поведінка і правопорушення.
47. Правопорушення як підстави юридичної відповідальності.
48. Склад правопорушення, зміст його елементів.
49. Види правопорушень.
50. Загальне поняття юридичної відповідальності..
51. Мета і принципи юридичної відповідальності.

52. Основні види юридичної відповідальності.
53. Поняття цивільного права.
54. Цивільно-правові відносини: майнові відносини, особисті немайнові відносини.
55. Метод цивільно-правового регулювання.
56. Об'єкти цивільно-правових відносин.
57. Джерела та система цивільного права.
58. Відносини власності: поняття та зміст права власності.
59. Види форм власності.
60. Суб'єкти цивільного права.
61. Громадяни(фізичні особи), їхні основні юридичні властивості як суб'єктів цивільно-правових відносин.
62. Поняття та зміст цивільно-правової правоздатності і дієздатності громадян: повна, неповна, часткова.
63. Обмеження дієздатності.
64. Визнання громадянина недієздатним.
65. Спеціальна правосуб'єктність юридичних осіб.
66. Органи юридичних осіб.
67. Порядок виникнення, реорганізації та ліквідації юридичних осіб.
68. Поняття та кваліфікація(види)угод.
69. Умови дійсності цивільно-правових угод.
70. Форма угод: усна та письмова, їхні різновиди.
71. Правові аспекти додержання відповідної форми угоди.
72. Визнання угоди недійсною та правові наслідки виконання недійсної угоди.
73. Реституція та варіанти вирішення питання про її застосування.
74. Застосування реституції до конкретних випадків порушення умов дійсності угод.
75. Види недійсних угод.
76. Поняття представництва.
77. Сфера та межі дії представництва(представника).
78. Підстави, за яких виникають повноваження з представництва.
79. Доручення.
80. Форма і строк доручення.
81. Передоручення.
82. Припинення доручення.
83. Наслідки скасування доручення.

84. Поняття цивільно-правового зобов'язання.
85. Суб'єкт, предмет та підстави виникнення зобов'язань.
86. Цивільно-правовий договір як підстава виникнення зобов'язань.
87. Види зобов'язань (договорів).
88. Процес (порядок) укладання договору.
89. Загальні умови виконання зобов'язань.
90. Способи забезпечення виконання зобов'язань: неустойка, застава, порука, завдаток, гарантія.
91. Припинення зобов'язань, способи припинення зобов'язань.
92. Поняття, підстави та умови відповідальності за порушення зобов'язань.
93. Види цивільно-правової відповідальності.
94. Загальна характеристика сімейного права як галузі права.
95. Джерела, система та завдання сімейного права України.
96. Порядок і умови укладання шлюбу.
97. Особисті та майнові права і обов'язки подружжя.
98. Припинення шлюбу.
99. Недійсність шлюбу.
100. Загальні положення.
101. Особисті права та обов'язки батьків і дітей.
102. Права батьків і дітей на майно.
103. Аліментні обов'язки батьків і дітей та інших членів сім'ї і родичів.
104. Усиновлення (удочеріння).
105. Поняття трудового права та трудових правовідносин.
106. Характеристика суспільних відносин, що формують предмет трудового права України.
107. Особливості методу трудового права України.
108. Джерела трудового права.
109. Колективний договір як джерело та інститут трудового права: поняття, зміст та порядок укладання.
110. Поняття та умови трудового договору і порядок їхнього встановлення.
111. Порядок укладення трудового договору; документи, необхідні для прийому на роботу. Форма трудового договору.
112. Види трудових договорів; контракт як різновид трудового договору.
113. Види (типологія) змін трудових правовідносин.
114. Умови, за якими визначається характер змін трудового договору.
115. Переведення працівника на іншу роботу.
116. Переміщення працівника на інше робоче місце.

117. Продовження роботи в нових істотно змінених умовах.
118. Поняття та класифікація підстав припинення трудового договору.
119. Загальні підстави припинення трудового договору.
120. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника.
121. Розірвання трудового договору з ініціативи власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу.
122. Розірвання трудового договору з ініціативи органів, що не є стороною договору.
123. Порядок звільнення.
124. Поняття робочого часу.
125. Види робочого часу.
126. Режим та облік робочого часу.
127. Ненормований робочий день.
128. Надурочні роботи.
129. Поняття та види часу відпочинку.
130. Щоденний та щотижневий відпочинок.
131. Святкові і неробочі дні.
132. Відпустки: поняття та їх види.
133. Щорічні відпустки.
134. Інші види відпусток.
135. Поняття та зміст трудової дисципліни.
136. Трудова дисципліна, внутрішній трудовий розпорядок як особлива частина правопорядку.
137. Нормативні акти, що регулюють внутрішній трудовий розпорядок і трудову дисципліну.
138. Основні обов'язки працівників.
139. Стимулювання за трудовим правом.
140. Трудові спори: поняття та класифікація.
141. Комісії по трудових спорах: їхня організація та компетенція.
142. Порядок розгляду трудових спорів у комісіях по трудових спорах.
143. Розгляд трудових спорів у суді.
144. Колективні трудові спори та порядок їхнього вирішення.
145. Державне управління(здійснення виконавчої влади) як державно-правова категорія та його місце в системі соціального управління.
146. Поняття адміністративно-правових відносин та адміністративного права.
147. Адміністративний примус у системі методів державного управління.

148. Адміністративно-деліктне право як підгалузь адміністративного права.
149. Адміністративна відповідальність як вид юридичної відповідальності.
150. Підстави адміністративної відповідальності.
151. Характеристика адміністративного правопорушення.
152. Види адміністративних стягнень та їхній зміст.
153. Система адміністративних правопорушень.
154. Органи, що розглядають справи про адміністративні правопорушення.
155. Адміністративні правопорушення в системі торгівлі і громадського харчування.
156. Поняття, підстави і умови правомірності безпосереднього адміністративного примусу.
157. Система та види заходів безпосереднього адміністративного примусу.
158. Поняття і структура кримінального права.
159. Підстави кримінальної відповідальності.
160. Поняття злочину, характеристика складу злочину як його юридичного вираження.
161. Об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона злочину.
162. Обставини, що виключають суспільну небезпеку і протиправність діяння (необхідна оборона, крайня необхідність).
163. Стадії розвитку умисного злочину.
164. Співучасть у злочині.
165. Покарання, його мета.
166. Види покарань.
167. Обставини, що пом'якшують відповідальність.
168. Обставини, що обтяжують відповідальність.
169. Особлива частина кримінального права.
170. Класифікація злочинів.

2.7 Засоби контролю та структура залікового кредиту

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)	Розподіл балів, %
1	2
МОДУЛЬ 1. Поточний контроль зі змістових модулів	
ЗМ 1.1. Тестування	10
Індивідуальні завдання	30
ЗМ 1.2. Тестування	10
Індивідуальні завдання	20

1	2
ЗМ 1.3. Тестування	10
Індивідуальні завдання	20
Підсумковий контроль з МОДУЛЕМ 1	
Залік за результатами поточного контролю	100%
Усього за модулем 1	100%

2.8 Рекомендована література:

1. Правознавство: Підручник/ За заг. ред. В.В. Копейчикова. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 752с.
2. Правознавство: Навчальний посібник/ За заг. ред. П.Д. Пилипенка. – Львів: „Новий Світ”, 2003. – 592с.
3. Основи правознавства України: Навчальний посібник/ Ківалов С.В., Музиченко П.П., Крестовська Н.М., Крижанівський А.Ф. – Харків: „Одісей”, 2005. – 368с.
4. Основи правознавства : Навчальний посібник/ За ред. В.В. Комарова. – Харків: Нац. юрид. акад. України, 2005.- 304с.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. - 1996.-№ 30.-Ст. 141.
- 2.Цивільний кодекс України// Відомості Верховної Ради України. - 2003.- №№40-44, Ст. 356.
3. Сімейний кодекс України// Відомості Верховної Ради. - 2002.-№ 21-22.- Ст. 135.
4. Кодекс законів про працю// Відомості Верховної Ради. - 1971.-№ 50.- Ст. 375.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення// Відомості Верховної Ради. - 1984.-№ 51.-Ст. 1122.
6. Кримінальний кодекс України// Відомості Верховної Ради. - 2001.-№ 25-26.-Ст. 131.
7. Закон України «Про відпустки» від 15.11.1996 р.// Відомості Верховної Ради.-1997.-N 2.-Ст. 4.
8. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 р.// Відомості Верховної Ради .-1992.- N 49.- Ст.668.
9. Закон України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» від 03.03.1998 р. //Відомості Верховної Ради.-1998.-N 34.-Ст.227.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма і робоча програма навчальної дисципліни

«Право»

(для студентів 1 курсу денної форми навчання напряму підготовки 6.030601 –
«Менеджмент»)

Укладачі: **КОЛЯДА** Тетяна Анатоліївна,

КУРМАЗ Тетяна Анатоліївна

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Ю. Ю. Конюшенко*

План 2012, поз. 242 Р

Підп. до друку 20.08.2012 р.

Друк на ризографі

Тираж 10 пр.

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 1,5

Зам. № 8689

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4064 від 12.05.2011 р.